

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Vita Altera Metrica, Auctore Marbodo, Redonensi episcopo a, E codice †
Ms. 81 cum Parisiensi anni 1708 editione collato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

A ANONYMO.

Vita e lingua Græca, qua primitus, uti in Comment. præv. docui, fuit conscripta, in linguam Latinam fuerit conversa a duobus scriptoribus diversis, quorum unius quidem versionem codex noster P Ms. 18, alterius vero editio Rosweydiana exhibet. Ea sedet sententia, quod plus semel etiam alibi col. noster et edit. Rosweydiana quam maxime discrepent, nec facile aliunde tanta discrepantia orta esse posse videatur.

d Abbas hic, qui, quemadmodum in Comment. prævio docui, Heracleotes etiam a loco, quo vitam anachoreticam egit, cognominatur, Florarioque nostro Ms. ad VIII Martii diem exstat insertus, a die isthac ad XXIX Novembris, qua a Maurolyco, Hermanno Greveno et Canisio refertur Sanctique etiam titulo a Petro de Natalibus ornatur, in opere nostro fuit remissus, eritque adeo, num in hoc Sanctos inter locum sibi exigat, ibidem examinandum.

e Codex noster P Ms. 18 habet: In quamdam Ægypti civitatem.

f Auctoris Græci verba, quæ verbis hisce Latinis, Tunc ille ingressus, ut lectum, pretiosis vestibus stratum, conscenderet, invitabat eam, et dixit: Si est interius cubiculum, in ipso eamus, hic respondent, longe melius, qui versionem, in codice nostro P Ms. 18 exstantem, adornavit, intellexisse videtur; ea enim sequentem hunc in modum exponit: Cumque ingressus esset, et lectum, pretiosis vestibus stratum, ut ascenderet, invitaretur, dixit ad eam: Si est interius cubiculum, in illud eamus; hæc autem lectio, cui etiam infra in Vita metrica Marbodus favet, præstat indubie lectione Rosweydiana, mox etiam data, secundum quam ipsemet Paphnutius Thaidem, ut exterioris cubiculi lectum conscenderet, incitavit, et tamen, ut ad cubiculum interius duceretur, rogarit.

g In codice nostro P Ms. 18 habetur: Est quidem cubiculum; ubi nullus ingreditur sine Deo vero; non enim est locus, qui a divinitate ejus abscondatur; verum lectio Rosweydiana, quæ lectioni huic hic respondet, præstare videtur.

h famulum Dei esse Paphnutium, e paucis hisce ejus verbis Thais intellexit, gratiaque divina, quæ cordis ejus mutationem operari subito incipiebat, intus agente, fecit ac dixit, quæ proxime hic subduntur.

i Codex noster P Ms. 18 habet: Scio, esse pœnitentiam, Pater; hæcne autem, an Rosweydiana præstet lectio, determinare non ausim. Favet interim cod. nostro Sanctæ nostræ elogium, in Comment. prævio num. 2 e Menæis recitatum; hoc enim e primæva Græca Sanctæ Vita acceptum videtur, itaque de Thaide inter cetera memorat: Καὶ τελείαν πληροφάν λαβοῦσα, ὅτι ἐστὶ μετάνοια, quæ sensus pars, si ad verbum exponatur, sonat: Pœnitentiaque convicta, esse pœnitentiam; hinc autem videri potest, in primæva Græca Sanctæ Vita scriptum fuisse, Οἶδα, ὅτι ἐστὶ μετάνοια, quæ verba, nude spectata, non, prout editio Rosweydiana habet, injunge pœnitentiam, sed, prout in codice nostro P Ms. 18 legitur, Scio, esse pœnitentiam, Latine sonant, licet interim, spectato, in quo proferuntur, sensu, exponi etiam queant, Scio, pœnitentiam esse agendam, vel etiam, quod forte non nemini magis placebit Scio, esse pœnitentiæ locum.

k Codex noster P Ms. 18, qui libras, a Thaidem meretricio comparatas, auri fuisse, hoc loco adjungit, numero hæc quadraginta exstitisse, etiam notat; verum in elogio, ex Menæis in Com-

ment. prævio num. 2 dato, quadringentarum librarum pretio, quæ meretricio comparat Thais, circumscribuntur, idemque etiam a Marbodo, qui Vitæ prosaicæ exemplar, certo haud serius quam seculo XI scriptum, secutus indubie fuerit, in Vita metrica edenda fit, uti a Petro de Natalibus aliisque Legendariis diversis.

l Codex noster P Ms. 18 trium harum postremarum eorum loco dumtaxat habet: A Ceteris.

m In codice nostro legitur: Sanctæ Trinitatis.

n In hac orandi formula, quam Paphnutius Thaidi præscripserit, editioni Rosweydianæ etiam consentiunt codex noster P Ms. 18, Menæis et Menologium Sirlitanium in Sanctæ elogio.

o De magno hoc celeberrimoque Sancto ad XXII Januarii diem, quo Romano Martyrologio aliisque Fastis sacris quamplurimis exstat inscriptus, in Opere nostro tom. 2 Januarii actum jam est, ibidem etiam iis, quæ hoc numero narrantur, pag. 148, quod ad Sanctum illum spectent, in medium adductis.

p Alius indubie Paulus hic non designatur, quam magnus ille S. Antonii discipulus, qui a morum simplicitate vitæ absque fuco integritate Simplex vocatur, datusque apud nos jam est ad VII Martii diem, quo in Martyrologio Romano refertur.

q Codex noster habet: Taysis dilectæ Dei. Verum primæva Græcæ Thaidis Vitæ hic conformior videtur lectio Rosweydiana, utpote cui præter Legendarios diversos infra etiam in Vita metrica consonat Marbodus.

r Hæc cum grano salis intelligenda: neque enim Paphnutius; qui severissimam Thaidi pœnitentiam injunxit, pœnitentiæ opera prorsus esse inutilia existimavit. Hisce itaque verbis, si vere Paphnutii sint, dumtaxat, voluerit, Thaidem non tam vitam maxime austeram, quam concepto de peccatis, menti suæ assidue obversantibus, dolore, cum detestatione eorumdem conjuncto, veniam meruisse.

VITA ALTERA

METRICA,

Auctore Marbodo, Redonensi episcopo a,

E codice nostro † Ms. 81 cum Parisiensi anni 1708 editione collato.

Vitam ejusdam mulieris carmine dicam,
Ut non desperent, qui mundi rebus adhaerent,
Sed per eam discant quia vult Deus ut resipiscant;
Nec resipiscentes habet ob sua crimina viles,
Aut sibi pluris erunt qui crimina non habuerant,
Sed mercede pari jube hos illosque beari.
Vivitur in cælo concorditer et sine zelo.
Pulchra puella nimis fuit olim nomine Thaysis,
Ægypto tota propter sua crimina nota;
Namque Deum sprevit, de cuius munere venit
Corporis ille decor et ad impia facta dedit cor.
Muscipulam

A Muscipulam Sathanæ perituris prostituit se ;
Ad turpes usus formosos vendidit artus ;
Noctes insomnes duxit, dum suscipit omnes.
Tanta sitis stupri fuit illi, tantaque lucri ;
Miscuit ætates, sprevit consanguinitates ;
Concubitus mœchos concessit, credidit æquos e.
Difficilis nulli, nisi qui nihil attulit illi.
Ut domus absque sera fuit omnibus illa chimæ-

ra.
Nobilium multi censu prædivate fulti
Facti mentis sunt, dum sua dent meretrici.
Ejus amatores, per crebras seditiones d
Dum Mars turbat hymen, macularunt sanguine li-

men.
Ante suas aedes fiebat mutua cædes,
Et de rivali currebant sanguine rivi.
Illa premens stratum, gemmis auroque bea-

tum,
Gaudet se rixæ precium causamque fuisse,
Et testes oris rivos putat esse cruoris.

B 3 Motus ea fama sanctus Paphnutius Abba,
Egregia vita signisque potens heremita,
Efficitur mœstus, flet, fundit pectore quæstus :
Hei mihi ! quot morbis, quam turpibus interit
orbis !

Quanta meo pago barathri surrexit imago !
Protinus exutus laicos vestitur amictus,
Dissimulans quod erat, dum Christo perdita
quærat ;

Argentum pondus capit ad quos noverat usus,
Et petit infandæ celeberrima tecta puellæ.
Ut fuit intrandi, fuit et data copia fandi ;
Argentum profert, pretiumque libidinis offert.
Illa viro raptò, properemus, dixerat, intro,
Et trahit ad lectum non hæc ad agenda profe-

ctum,
In quo strata cito dixit : Mi care, venito.
Non faciamus ita, responderat huic heremita,
Namque patens locus est, latebras nos quærere jus
est.

Thais ait contra : Deus aspicit intus et extra,
Tectaque noctis ei sic sunt quasi nuda diei ;
Quem si formidas, nullo celamine fidas ;
Si metuens homines latebras cupis interiores,
Nescis, quod quæris, quia non metuenda vereris,
Humanos visus contemnit pariete fisus

C Intulit hic monachus mulieris verba secutus :
Si testis sceleris Deus est, ut et ipsa fateris,
Nec locus occultus valet ejus claudere vultus,
Ergo supervæne paries opponitur iste ;
Visibus humanis sit enim procul arbiter omnis,
Non tamen evades, cum venerit ultima clades ;
Nam scelerum vindex scelerum fit testis et index.
O dilecta Deo, Regis cælestis imago !
Si Dominum nosti, cur servis illius hosti ?
Cur pro tam multis tecum pro teque sepul-

tis e
Æterno digne crucianda cremaberis igne ?
Non debes vitæ, non debes fidere formæ,
Omnes terra sumus, cito vita fugit, cito fu-

mus.
3 Tam veris verbis subito perterrita Thai-
sis
Væ mihi, væ, dixit ; pedibus senis oscula fi-
xit,
Et lacrymas fundens, et pugnis pectore tun-
dens

Ore virum blando regat, et suspiria dando,
Ut stans urbe foris expectet eam tribus horis,
Designansque locum rumpit commercia vo-
cum.

Octobris Tomus IV.

Inde rapit gazas, pigmenta, monilia, gem-
mas, A.MARRONO.

Vestes, argentum, tripodas, crateres et au-
rum,

Et quæcumque sua fuerat de carne lucrata,
In mediumque forum convectat opes vitiorum,
Quadringarum quas constitit esse librarum f ;
Suppositoque rogo, prius hæc, ait, igne cre-

mabo,
Quam pro servatis barathri cremer ignibus atris.
Et prius omnino lecti consorte carebo,
Quam pro commissis barathri demergar abys-

sis.
O miseri cives, de quorum sum male dives !
Qui scelus emistis, et cum mercede petistis,
Præteritæ vitæ fructum spectare venite.
Pompa superborum redit huc, et lucra malo-

rum ;
Ignis consumet quicquid corruptio gignet ;
Pœniteat mecum vos, quos scelus inquinat æ-

quum, E
Participes culpæ meritorum participate.
Flens dabat has voces, et flere coegerat omnes,
Cum videt in tepidam simul omnia lapsa favil-

lam.
Evolat absque mora detestans facta priora,
Et sequitur Sanctum cupiens cælestia tantum.

4 Ille puellarum veniens ad septa sacra-

rum,
Relligio quarum contemptrix deliciarum
Huc, si deficeret, solamina ferre valeret,
In cellam modicam, gaudentem transit amicam,
Obstruxitque foris, monstrans exempla rigoris ;
Una parte tamen breve jussit inesse foramen,
Per quod districtus posset contingere victus,
Parvum pondus aquæ, panisque die sibi qua-

que ;
Nam potu gelido restinguitur atra libido,
Et moritur mundo vivens de pane secundo.
Delicias tales jubet ut sibi dent moniales,
Neve quid addatur, metuenda voce minatur.
Ergo redire parat, postquam sua vota patra-

rat,
Cum sic de cella clamat miseranda puella :
Mi pater, ausculta, nec enim paro dicere mul-

ta,
Nec, rogo, discedas, donec mihi quod precer
edas. F

Mundi factorem breviter dic qualiter orem.
Nomen ait Christi, quo numquam digna fui-

sti,
Os per pollutum non est producere tutum ;
Nomen divinum sit ab ore tuo peregrinum,
Sed neque præsumas in cælum tendere pal-

mas,
Fraude diu blanda quæ tractavere nefanda ;
Tantum mœsta sede, nec ab hoc sermone rece-

de :
Qui me plasmasti, quæso, miserere precanti,
Et caput et mentem conversa tuens Orientem,
Mente licet fessa, numquam sic dicere cessa.
Hæc ubi dicta dedit plorans Patriarcha recedit.

5 Thais in obscuris solis intenta futuris
Luce fruens clara cordis se maectat in ara,
Jamque malis magnis cruciatur se tribus annis,
Cum pater ille pius miserando laboribus hu-

jus,
Christus utrum dederit veniam sibi, noscere quæ-

rit.
Te petit, Antoni, par cujus religioni
Orbis ab extremo vivebat ad ultima nemo,

33 Quid

lubens ac vo-
lens arctissi-
mæ cellæ in-
cluditur,
e qua deinde

post trien-
nium ab eo-
dem Paphnu-
tio, e facta
S. Antonii
discipulo re-
velatione

convertitur,
omnidisque,
quæ merce-
tricio con-
paratur,
publica com-
bustis,

A Mannoo. Quid quærat, dicit, quod quærit, postmodo di-
scit.

Nam jubet insomnes fratres Antonius omnes
Nocte secutura lacrymis et supplicæ cura,
Et precibus sanctis aures pulsare Tonantis,
Cuilibet ut clausam dignetur pandere causam,

g Nec tamen his aperit, quid sit, quod discere quæ-
rit.

Tunc reliquis potior Paulus cognomine major
Mentis in excessu, fixo super æthera gressu,
Gemmis ornatum cernit radiare grabatum,
Murice constratum, visuque per omnia gra-
tum,

Quod tanquam stellæ tres servavere puellæ ;
Quæ dum miratur, so lisi tibi talia fatur :

h Hanc, pater Antoni, requiem tibi credo para-
ri h.

Reddita vox inquit, quæ nil dubitabile lin-
quit,

i Non cujus dicis, sed Thaisidis est meretricis i.

B 6 His ita compertis, gressus ad Thaysida ver-
tis,

peccata ei
esse remissa
edocto, egre-
di jubetur,
brevisque
post mori-
tur.

Optime Paphnuti, mox fracto carcere duci
Præcipis inclusam longo cruciamine tusam,
Atque renitentem, latebrasque fovere volen-
tem

Consolaris ita : Sit pax tibi, sit tibi vita.

Non ultra flores, finisti namque labores,

Omnia commissa tibi noveris esse remissa,

Reddidit illa Patri : Sub tempore carceris atri
h,

Quo semper luxi, nil longum, nil grave duxi

Ad peccatorum pondus numerumque meorum.

Hoc ita me pressit, quod nunquam mente reces-
sit.

Naribus ut flatum sic gessi mente reatum.

Tunc pater : Hoc, inquit, tibi nil pœnale relin-
quit,

Pectore quod tristi perfecte pœnituisti ;

Namque Deo gratus plus spiritus est tribula-
tus,

Quam tribulata caro cruciamine semper amaro. D
Plus cor contritum probat inque bono stabili-
tum,

Quam si compescis te semper ab omnibus escis.
Quinque illa tribus vixit super ista diebus,
Et sic cum Christo mundo requievit ab isto.

ANNOTATA.

a *Episcopum hunc vitæ sanctitate eluuisse, se-
culoque xi floruisse, luculenter docet Opusculis
ejus, metro Leonino ut plurimum conscriptis an-
noque 1708 typis Parisiensibus vulgatis, præmis-
sa admonitio; ad quam proinde studiosum lecto-
rem remitto.*

b *Editio Parisiensis habet : Namque Deum
spravit, de cujus munere vivit. Corporis ille decor,
et ad impia facta dedit cor; verum præstat, ut ap-
paret, codicis nostri lectio.*

c *In editione Parisiensi legitur : Concupitus
mœchos concessis credidit æquos; verum et hic co-
dicis nostri lectio præstare videtur.*

d *Versus hic in editione Parisiensi desideratur.
e Editio Parisiensis legit : Cur pro tam multis
tecum pariterque sepultis; sed nostra iterum le-
ctio præstare videtur.*

f *Totidem librarum fuisse, quæ Thais mer-
etricio compararat, etiam asseverant Menæa et
Menologium Sirlertianum; at non item Vita San-
ctæ præcedens, prout a Rosweydo est edita, atque
in codice nostro P Ms. 18 exstat.*

g *Editio Parisiensis versus hunc proxime an-
tecedenti minus recte præmittit.*

h *Editio Parisiensis melius, ut apparet, repo-
ni.*

i *Editio Parisiensis habet : Non cujus dicis, sed
Thaisidis meretricis; hæcne autem, an nostra præ-
stet lectio, nequeo edicere.*

k *Versus huic alterum, in quo vocabulum re-
dundat, editio Parisiensis substituit. En illum :
Reddidit illa Patri : quod sub tempore carceris
atri.*

DE S. LIBARIA VIRG. MART.

IN TULLENSI DIOECESI IN LOTHARINGIA

C

SYLLOGE

C. S.

De illius cultu ac gestis parum notis.

FORTE SUB
JULIANO.
Hujus me-
moria exstat

A d tertium hujus mensis diem dedimus S.
Mennam, seu Mannam virginem, Fontaneti
et alibi in Lotharingia cultam. Hujus, ut
creditur, soror, virgo quoque ac præterea martyr,
Libaria nomine, quam Galli passim Libaire di-
cunt, Castellanus Latine Leobariam, Gallice
vero Libiere vocat, in Campania autem Galli-
ca Livieri appellari asserit. hoc die memoranda
venit, cultu æque ac S. Menna, non certioribus
gestis nota. Quod magis miror; quamquam hanc
sub Juliano Apostata passam velint, silent de
eadem non modo Ado et Usuardus, verum et-
iam horum Auctaria, a Rosweydo Sollierioque
edita. Primus, apud quem ejusdem memoriam
in Martyrologiis legi, auctor nostri Ms. Flora-

rii Sanctorum, anno 1486 perducti ad calcem,
eam ad hunc diem VIII Octobris omnia pala-
stra, et cultus loco, laudavit : cultum tamen
longe antiquiorum esse, ex dicendis indubitatum
fuit.

2 Sic ibidem habet laudatum Florarium :
Item sanctarum virginum Regenfredis et Liba-
riæ martyris. Palæstram utcumque addidit Phi-
lippus Ferrarius in Catalogo Generali Sanctorum
quorum memoria non exstat in Martyrologio Ro-
mano, hoc eodem die dicens : In territorio Tul-
lensi S. Lybariæ, virginis et martyris; et in An-
notatis laudans Kalendarium ecclesiæ Tullen-
sis, et monumenta ecclesiæ Grandensis. Consonat
Saussayus in Supplemento sui Martyrologii
Gallicani